

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันนี้การอาชีวศึกษาของหลาย ๆ ประเทศได้รับความสนใจมากขึ้นจากสังคม จะเห็นได้จาก การที่มีผู้นิยมเรียนทางด้านอาชีวศึกษามากขึ้นเพราะนักเรียนและผู้ปกครองเปลี่ยนค่านิยมจากการได้รับปริญญาจากมหาวิทยาลัยมาเป็นการเรียนสำเร็จแล้วมีงานทำและสามารถเลี้ยงตนเองได้ อีกทั้งสามารถศึกษาต่อจนถึงระดับปริญญาได้ การผลิตกำลังคนเพื่อให้ได้มาซึ่งกำลังแห่งการผลิตนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาในทิศทางที่ถูกต้องและสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม จะเห็นได้ว่าในช่วงเวลาหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา ความต้องการคนที่มีคุณภาพในเชิงธุรกิจหรือการแข่งขันด้านตลาดวิชาซึ่งมีความสำคัญมากในสังคมทุก ๆ ประเทศ เพราะการขยายตัวทางเศรษฐกิจทำให้เกิดการลงทุนมากมาย ทั้งในระดับธุรกิจขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ซึ่งธุรกิจเหล่านี้จำเป็นต้องมีผู้ที่จบจากอาชีวศึกษาเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการดำเนินงาน ฉะนั้นเพื่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติโดยเฉพาะภาคเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม การอาชีวศึกษาจึงเข้ามามีบทบาทในการรับผิดชอบต่อการกิจนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายแม่บทของการศึกษาไทย มีหลักการและจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข กำหนดหลักในการจัดการศึกษา ให้เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนาสาระกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังกำหนดหลักในการจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้มีเอกภาพใน

นโยบายหลากหลายเชิงปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจ กำหนดมาตรฐานการศึกษา และระบบประกันคุณภาพ ส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ระดมทรัพยากรจากทุกส่วนของสังคม มาใช้ในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ๆ นับว่าเป็นกฎหมายที่ให้ความสำคัญต่อการศึกษาของประเทศ และส่งผลดีต่อการจัดการอาชีวศึกษาของประเทศอีกด้วย โดยกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 20 มีสาระสำคัญคือ “การจัดการอาชีวศึกษาการฝึกอบรมวิชาชีพ ให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาเอกชน สถานประกอบการ หรือโดยความร่วมมือ ระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษา และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง” ซึ่งเป็นกฎหมายสำหรับการจัดการอาชีวศึกษาเป็นการเฉพาะและใช้เป็นกลไกที่สำคัญสำหรับวางแนวทางการปฏิรูปการอาชีวศึกษาของชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2547)

การจัดการศึกษาที่มีความสอดคล้องประสานกันเป็นอย่างดีระหว่างโรงเรียนกับสถานประกอบการต่าง ๆ เช่น โรงงานอุตสาหกรรม โรงแรม รวมทั้งสถานที่ต่าง ๆ ที่สามารถให้ผู้เรียนสามารถใช้เป็นที่ฝึกทักษะให้ดีขึ้นซึ่งการดำเนินงานลักษณะนี้เรียกว่าความร่วมมือระหว่างสถานที่เรียนกับสถานประกอบการนั่นเอง ดังนั้นจะเห็นได้ว่านักเรียนจะต้องมีโอกาสได้ฝึกงานและปฏิบัติจริงตามทฤษฎีต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้มาจากสถาบันการศึกษาแต่ละแห่ง ซึ่งสิ่งนี้เป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาการเรียนของระบบอาชีวศึกษาที่ดำเนินการในหลาย ๆ ประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่น สหพันธรัฐเยอรมัน เป็นต้น จากประวัติศาสตร์ความเจริญของประเทศเหล่านี้ พบว่าความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจมีผลมาจากการวางนโยบายและวางแผนงานทางด้านอาชีวศึกษาและสร้างความชำนาญให้แก่กำลังคน รวมทั้งสร้างระบบมาตรฐานโดยไม่จำกัดว่าการอาชีวศึกษานั้นจะสังกัดอยู่ในหน่วยงานใด การจัดให้นักเรียนมีโอกาสฝึกอาชีพในโรงงานจึงเป็นหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันระหว่างองค์กรของรัฐและองค์กรเอกชน

ประเทศญี่ปุ่น การศึกษาระดับอาชีวศึกษาเริ่มในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่เลือกเรียนหลักสูตรสายอาชีพ หรือเรียน

ในหลักสูตรมัธยมแบบประสม ซึ่งมีการจัดสอนสาขาวิชาชีพต่าง ๆ เช่น เกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การประมง คหกรรม การพยาบาล เป็นต้น โดยมีการจัดการเรียนการสอนทั้งในเวลา นอกเวลา และการศึกษาทางไกล ส่วนในระดับหลังมัธยมศึกษา มีการจัดการศึกษาวิชาชีพในวิทยาลัยชั้นต้น รับผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้เวลาเรียน 2-3 ปี และวิทยาลัยเทคนิครับผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ใช้เวลาเรียน 5 ปี สำหรับการศึกษาวินิจฉัยเฉพาะทาง มีการจัดในวิทยาลัยฝึกอาชีพเฉพาะทาง โดยรับผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือสูงกว่า

นอกจากนั้น อาจจัดการศึกษาลักษณะวิทยาลัยเทคนิค หรือสถานศึกษาเฉพาะทางบางวิทยาลัยได้รับอนุญาตให้จัดการศึกษาถึงระดับปริญญาตรี รวมทั้งมีการจัดฝึกอบรมวิชาชีพทั้งหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาวตามความสนใจของผู้เรียนในโรงเรียนฝึกอบรมวิชาชีพ ประเทศญี่ปุ่นยังมีกระทรวงแรงงานเป็นหน่วยงานหลักอีกแห่งหนึ่งที่ดำเนินการฝึกอบรมวิชาชีพให้กับแรงงานเตรียมหลักสูตรระดับฝีมือ โดยมี (1) การฝึกอบรมขั้นพื้นฐาน เป็นการให้ความรู้และฝึกทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงาน (2) การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะความสามารถในการปฏิบัติงานสำหรับการทำงานช่างฝีมือที่มีความสามารถสูงขึ้น (3) การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพให้สูงขึ้น เพื่อให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงาน และ (4) การฝึกอบรมสำหรับผู้ว่างงานหรือผู้ที่ต้องการเปลี่ยนอาชีพ การฝึกอบรมเหล่านี้จัดในศูนย์การฝึกอบรมอาชีพ ศูนย์พัฒนาทักษะ และสถานฝึกอบรมวิชาชีพ ภาคเอกชนหรือสถานประกอบการในประเทศญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาและฝึกอบรมสำหรับพนักงานตั้งแต่แรกเข้าจนตลอดการประกอบอาชีพ สถานประกอบการขนาดใหญ่จะมีศูนย์ฝึกอบรมของตนเอง ส่วนสถานประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กจะอาศัยศูนย์ฝึกทักษะ และวิทยาลัยเทคนิคเป็นแหล่งในการฝึกอบรมพนักงาน ซึ่งแต่ละแห่งจะมีการจัดหลักสูตร ความร่วมมือกับสถานประกอบการ การจัดการฝึกอบรมในสถานประกอบการ มีทั้งที่เป็นการสร้างและเพิ่มพูนทักษะเฉพาะเพื่อการปฏิบัติงาน และการฝึกอบรมเพื่อเปลี่ยนหรือเลื่อนระดับตำแหน่ง เช่น การฝึกอบรมสำหรับพนักงานใหม่ผู้บริหารระดับต้น ผู้บริหารระดับกลาง และผู้บริหารระดับสูง เป็นต้น (ฉันทนา จันทรบรรจง, 2540)

สำหรับประเทศไทยได้มีการพัฒนาจนมีความเจริญก้าวหน้าเป็นอย่างมาก มีสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็นหน่วยงานทางการศึกษา รับผิดชอบเกี่ยวกับการผลิตกำลังคนระดับทักษะฝีมือในทางวิชาชีพ เพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน ให้สามารถรองรับการพัฒนาประเทศชาติได้อย่างเหมาะสม จึงมีภารกิจที่สำคัญในการบริหารจัดการอาชีวศึกษา ให้สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมและเศรษฐกิจ เพื่อให้ผู้เข้าสู่ตลาดแรงงานสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงเป็นหน่วยงานหนึ่งในกระทรวงศึกษาธิการ ที่ประสบกับสภาวการณ์เปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ตลอดช่วงระยะเวลาแห่งการปฏิรูประบบราชการ และได้มีการเตรียมพร้อมในการเข้าสู่โครงสร้างใหม่ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนระบบบริหารจัดการในหน่วยงานทั้งในส่วนกลางและในระดับสถานศึกษา ซึ่งจากสถานการณ์ในปัจจุบันยังเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านของการจัดการศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านบริบทของสังคม อาทิ วัฒนธรรม การดำเนินชีวิต เทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร และถ่ายทอดเทคโนโลยี ทำให้สังคมปัจจุบันได้พัฒนาไปสู่สังคมข้อมูลข่าวสาร โอกาสและทางเลือกที่จะเรียนรู้มีความหลากหลายมากขึ้น การเรียนรู้สามารถกระทำได้อย่างต่อเนื่อง โดยแสวงหาแนวทาง และสาขาวิชาที่ตนเองสนใจได้ จึงเป็นที่มาของกระแสการตื่นตัวในความต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ทั้งในกลุ่มกำลังคนในอนาคต และกำลังคนในตลาดแรงงาน รวมถึงประชาชนทั่วไป ซึ่งการจัดการอาชีวศึกษาพึงที่จะศึกษาผล กระทบ จากกระแสดังกล่าว รวมถึงใช้วิธีการจัดการอาชีวศึกษาที่มุ่งเน้นให้มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับบริบทของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และการแข่งขันในด้านเศรษฐกิจโลกซึ่งถือว่าเป็นประเด็นสำคัญ รวมทั้งจากการที่กระทรวงศึกษาธิการได้ปรับร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษา ศิลปะ และวัฒนธรรม (พ.ศ. 2545 – 2549) ให้สอดคล้องกับสถานการณ์การปฏิรูประบบราชการ มาจัดทำเป็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษา ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2547-2549) ของกระทรวงศึกษาธิการ ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การอาชีวศึกษา (พ.ศ. 2547-2549) ให้เป็นไป

ในแนวทางที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยทำการศึกษาวิเคราะห์ นโยบายด้านการศึกษา ตั้งแต่ระดับรัฐบาล นโยบายการพัฒนาด้านการศึกษา ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) นโยบายด้านการศึกษาตามแผนการศึกษาศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2559) และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้การกำหนดยุทธศาสตร์การปฏิรูปการอาชีวศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการพัฒนาด้านการศึกษาในทุกระดับ สามารถเชื่อมโยงกันและสร้างความหลากหลายแก่วงการศึกษานำสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2547) ได้ดำเนินการจัดทำ แผนยุทธศาสตร์การอาชีวศึกษา (พ.ศ. 2547 - 2549) เป็นกรอบและทิศทางของแนวทางการปฏิรูปการอาชีวศึกษา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการพัฒนาการอาชีวศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมภายใต้เงื่อนไขที่เป็นจุดอ่อน จุดแข็ง ปัจจัยเอื้ออำนวย และข้อจำกัดของการพัฒนา ตามแผนยุทธศาสตร์การอาชีวศึกษา (พ.ศ. 2547-2549) การอาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนทั้งในระดับกึ่งฝีมือ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยีในทุกสาขาวิชาชีพ อย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน ให้มีความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี สามารถสนองความต้องการของตลาดแรงงานและการประกอบอาชีพอิสระได้

การอาชีวศึกษาหรือการศึกษาวิชาชีพเป็นรากฐานอันสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพราะความเจริญของประเทศต้องเริ่มจากพื้นฐานของการประกอบอาชีพ สร้างผลผลิตและรายได้ของประชาชน การจัดการอาชีวศึกษาหรือการศึกษาวิชาชีพ จึงควรสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนและสังคม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น คุณภาพของผู้สำเร็จการอาชีวศึกษามีตัวชี้วัดสำคัญประการหนึ่งคือ ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถประกอบอาชีพหรือสามารถทำงานได้จริง นอกเหนือไปจากที่จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านวิชาการ และมีคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามที่สถานประกอบการต้องการ

จากรายงานในเอกสาร“การศึกษาไทยในเวทีโลก พ.ศ. 2549 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา” ปัจจุบันเส้นทางการศึกษาของประชาชนไทยเลือกเรียน ศึกษาต่อในสายสามัญเป็นส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 69 เป็นสายอาชีวศึกษาเพียงร้อยละ 31 ในขณะที่ประเทศอื่น ๆ มีการจัดอาชีวศึกษาจำนวนมาก อาทิ ประเทศเนเธอร์แลนด์ จัดร้อยละ 69 ประเทศสหราชอาณาจักรจัดร้อยละ 72 ประเทศอาร์เจนตินา จัดสูงสุดร้อยละ 86 ในขณะที่ประชากรไทยมีจำนวนผู้ใหญ่วัยแรงงานและเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศถึงร้อยละ 35 ของจำนวนประชากรไทยทั้งหมด ผลสำรวจการศึกษาของประชากรกลุ่มนี้สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เพียงร้อยละ 12.9 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 41.18 เป็นแรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับประถม มัธยมต้น มัธยมปลายซึ่งขาดความรู้ ทักษะอาชีพที่จะเสริมสร้างขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศ ข้อมูลเหล่านี้สะท้อนความสำคัญของการอาชีวศึกษาที่เป็นความต้องการกำลังคนของประเทศแรงงานเหล่านี้ สามารถพัฒนาทักษะความชำนาญงานอาชีพ ยกระดับฝีมือให้สูงขึ้นได้โดยเลือกเรียนศึกษาต่ออาชีวศึกษา จะตอบสนองต่อความต้องการและแก้ไขปัญหาแรงงานของประเทศได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550)

นอกจากนี้ข้อมูลการวิเคราะห์ “กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 : พ.ศ. 2551-2565” ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ให้ความสำคัญต่อการอาชีวศึกษา ว่าการเข้าสู่เส้นทางอาชีวศึกษาเป็นเส้นทางสำคัญเส้นทางหนึ่งซึ่งมีตลาดแรงงานรองรับ แต่ในกรณีประเทศไทย ด้วยกระแสค่านิยมอุดมศึกษาสายสามัญ ส่งผลให้สังคมปัจจุบันขาดแคลนผู้จบอาชีวศึกษาจำนวนมาก โดยได้อ้างข้อมูลประมาณการของวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยว่า หากประชาชนเลือกศึกษาต่ออาชีวศึกษาเช่นปัจจุบัน จะทำให้มีผู้เข้าศึกษาอาชีวศึกษาลดลงอย่างรุนแรงจากร้อยละ 17 ในปี 2548 เหลือร้อยละ 8 ในปี 2568 โดยได้สะท้อน นัยยะว่า เขาชวน ประชาชนเหล่านี้ได้เข้าสู่ตลาดแรงงานแต่ก็เป็นแรงงานไร้ฝีมือ หรือไม่ก็เลือกศึกษาต่อระบบอุดมศึกษาสายสามัญมากกว่าสายอาชีพ ซึ่งการเลือกเรียนอุดมศึกษาสายสามัญมากกว่าได้ส่งผลกระทบต่อปัญหากำลังคนระดับชาติ คือ สมดุลของสัดส่วนแรงงานที่เหมาะสมกับความต้องการของภาคเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศสูญเสียไป (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2551) การที่จะพัฒนาประเทศให้มีลักษณะการพัฒนา

องค์รวม (Holistic Development) นั้นปัจจัยหนึ่งที่จะสามารถบรรลุจุดประสงค์ดังกล่าว คือ การพัฒนาเศรษฐกิจบนรากฐานของความมุ่งส่งเสริมหรือการกำหนดทิศทางด้าน อาชีวศึกษาของประชาชนในประเทศเป็นหลัก จะเห็นได้ว่ารัฐบาลของทั้งสองประเทศ เคยให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีการประสานความร่วมมือกันทางด้าน อาชีวศึกษาด้านการให้ทุนศึกษาต่อ ทุนเพื่อศึกษาดูงาน ทุนฝึกอบรม การให้ความรู้ ทางด้านเทคโนโลยีและวิชาการ

ดังนั้นผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาของไทยกับประเทศ ญี่ปุ่น เพื่อทำการเปรียบเทียบกันระหว่างทั้งสองประเทศ รวมทั้งเสนอรูปแบบ (Model) ในการดำเนินงานด้านอาชีวศึกษาซึ่งเป็นประเด็นที่ควรศึกษาเพื่อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาทางด้านอาชีวศึกษาของทั้งสองประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาเปรียบเทียบการอาชีวศึกษาใน สภาพการณ์ปัจจุบันของประเทศญี่ปุ่นกับประเทศไทยโดยศึกษาถึง นโยบายและ จุดมุ่งหมาย การบริหารจัดการ หลักสูตร และการเรียนการสอน ตลอดจนนำข้อมูลที่ได้ จากการศึกษามาเสนอแนะเป็นรูปแบบ (Model) ในการจัดการศึกษาทางด้านอาชีวศึกษา เพื่อความเหมาะสมตามบริบทพื้นฐานของทั้งสองประเทศ

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีขอบเขตของการวิจัยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพการณ์ปัจจุบัน นโยบายและจุดมุ่งหมาย การบริหารจัดการ หลักสูตร และการเรียนการสอนของการ อาชีวศึกษาของทั้งสองประเทศ โดยการสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต รายงานสถิติ สารสนเทศ ข้อมูลจากองค์กรต่างประเทศหรือสถานทูต ซึ่งมีการเผยแพร่สู่สาธารณชน ในลักษณะสิ่งพิมพ์หรือผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในระยะเวลาก่อนเริ่มการวิจัยในเดือน

ตุลาคม 2552 งานวิจัยนี้มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการอาชีวศึกษาเฉพาะในระบบ (Formal Education) เท่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารทางราชการที่เป็นรายงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาของทั้งสองประเทศ รวมทั้งเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษา ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต รายงานการวิจัย รายงานสถิติ สารสนเทศ บทความในวารสาร นิตยสาร ข้อมูลจากองค์กรต่างประเทศหรือสถานทูต ซึ่งมีการเผยแพร่สู่สาธารณชนในลักษณะของสิ่งพิมพ์หรือผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งที่เขียนเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2. รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ มาศึกษาเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Studies) ตามแนวทางของ Bereday 4 ขั้นตอน คือ (Trethewey, 1976)

1. การบรรยายหรือพรรณนา (Description)

2. การอธิบายหรือตีความ (Interpretation)

3. การเทียบเคียง (Juxtaposition)

4. การเปรียบเทียบ (Comparison)

ทั้ง 4 ขั้นตอนมีรายละเอียด ดังนี้ (ธงชัย สมบูรณ์, 2544, หน้า 37-41)

ขั้นที่ 1 การบรรยาย (Description)

การบรรยายเป็นการรวบรวมข้อมูลทางการศึกษาเท่านั้น (Collection of Purely Pedagogical Data) โดยการบรรยายถึงความเป็นมาทางการศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำการวิจัย

ขั้นที่ 2 การอธิบายหรือตีความ (Interpretation)

การอธิบายเป็นนำข้อมูลทางการศึกษาตามที่ได้บรรยายไว้ในขั้นที่ 1 มาตีความหรืออธิบายต่อโดยอาศัยฐานข้อมูลจากสาขาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 3 การเทียบเคียง (Juxtaposition)

การเทียบเคียงเป็นการนำข้อมูลทางการศึกษาของประเทศต่าง ๆ มาจับคู่เทียบเคียงเพื่อแสดงความเหมือนและความแตกต่างโดยการกำหนดเกณฑ์ของการเปรียบเทียบ (Criteria of Comparability) ทางด้านอาชีวศึกษาของทั้งสองประเทศ

ขั้นที่ 4 การเปรียบเทียบ (Comparison)

การเปรียบเทียบเป็นการนำเอาข้อมูลทางด้านอาชีวศึกษาสองประเทศที่มุ่งศึกษา มาพิจารณาวิเคราะห์เป็นคราวเดียวพร้อม ๆ กัน (Simultaneous Comparison)

3. วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลตามข้อ 1 และ 2 เพื่อจัดทำเป็นรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ปรากฏอยู่ในงานวิจัยครั้งนี้เป็นคำศัพท์ที่นำมาจากเอกสารขั้นต้น
2. พ.ศ. หรือ ปีพุทธศักราชที่ปรากฏอยู่ในเอกสารขั้นต้นผู้วิจัยได้เปลี่ยนเป็น ค.ศ. หรือ คริสตศักราชเพื่อให้เนื้อหามีความสอดคล้องกัน

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

การอาชีวศึกษา หมายถึง การศึกษาตั้งแต่ระดับอาชีวศึกษาตอนปลาย หรือ มัธยมศึกษาตอนต้นสายอาชีพขึ้นไป ถึงระดับอาชีวศึกษาชั้นสูง หรือมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ หรือบุคคลที่สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือเทียบเท่า หรือชั้นที่สูงกว่า แต่ไม่สำเร็จการศึกษาในระดับที่สูงกว่านี้ รวมทั้งวิชาชีพ ระดับต้น วิชาชีพระดับกลางและระดับสูง ทั้งนี้การอาชีวศึกษาจะรวมความถึงวิชาชีพทางด้านเทคนิคและอาชีวศึกษาของงานวิจัยนี้

วิชาชีพระดับต้น หมายถึง หลักสูตรการศึกษาวิชาชีพระดับฝีมือ (Skill) รับผู้สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หรือมัธยมศึกษาปีที่ 3 เข้าศึกษาต่อเป็นเวลา 3 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาก็จะได้รับวุฒิระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

วิชาชีพระดับกลาง หมายถึง หลักสูตรการศึกษาวิชาชีพระดับเทคนิค (Technician) รับผู้สำเร็จการศึกษาระดับ ปวช. เข้าศึกษาต่อเป็นเวลา 2 ปี ได้รับวุฒิระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

วิชาชีพระดับสูง หมายถึง หลักสูตรการศึกษาวิชาชีพระดับเทคโนโลยี (Technology) รับผู้สำเร็จการศึกษาระดับ ปวช. หรือเทียบเท่าเข้าศึกษาต่อเป็นเวลา 4 ปี และรับผู้สำเร็จการศึกษาระดับ ปวส. หรือ ปวท. เข้าศึกษาต่อเป็นเวลา 2 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาก็จะได้รับวุฒิปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอาชีวศึกษาของทั้งสองประเทศ ทั้งสภาพด้านความเหมือน ความแตกต่าง เพื่อนำข้อมูลที่ได้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาทางด้านอาชีวศึกษาของประเทศต่อไป